

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

[Sefer Shemu'el]

[Sefer Shemu'el]

Obornik, Meïr

5565 [1804/1805]

1

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9622

הערר ! זא וואהר דוא לעבסט הערר ,
 איך בין דיא פרויא , דיא היר פאר דיר
 געשטאנדן , דען עוויגן אנצופלעהן .
 (כו) אום דיון קנאבן היר דראכע איך
 גבעטט , אונד דער עוויגע האט מיר דאן
 גוועהרט , ווארום איך איהן גבעטן .
 (כח) איך דראכע איהן אבר אויך צו
 גלייך דעם עוויגען גוידמעט , אונד זא
 לאנגער זיין ווירד , זאל ער דעם עוויגן
 גוידמעט בלייבן . שמואל ביקטע זיך
 הירויף פאר דעם עוויגן .

ב (א) אין איהרר אנדאכט שפראך
 חנה : פראה : איזט מיין הערץ ,
 דורך דיר , א גאטט ! גראם מיינע
 מאכט

באור

שתחן עיפיד אל הנער הזה ותלמדהו , כי אני
 האשה וני' (מהנ"ל) . עמכה , ה"א נוספת
 כה"א על ידכה . (כח) אשר היה , אשר
 יהיה ורבים כמוהו . וישתחו , שמואל ,
 אע"פ שלא היה אלא בן שני שנים למדוהו
 להשתחית לה' . (דד"ק)

ב (א) ותחפלל חנה , השירה לה'
 תקרא גם תפלה , כמו כלו תפילות
 דוד (תהלים ע"ב כ') תפילה לחנניק
 (חנניק ג' א') , וכן כאן . ויאמר רד"ק :
 לפי הפשט פתחה בשירה זו על שלוי עולם
 ומתנאים , ועל ענוי ארץ וספלים , כי
 הקנ"ה רואה הכל , משפיל גאים ומגביה
 שפלים , כמו שהי' הדבר עלי' ועל כנייה
 כרתה

מכלל יופי

חי נפשך , נפלה יו"ד השרשבו' , אל הנער , בעבור הנער : (כח) השאלתיהו ,
 החזרתיו לו הבקשה , ועי' הפעל בחירק כמו בנסתרי' או לגורח פעל , אשר הי' יהי' :
 הוא שאול , נתון , כלומר הוא שהי' שאול הוא נתון [ובמדר' נצנצה בה רה"ק כ'
 ששמואל קיים שאול קיים :
ב (א) רחב פי , פעל עבר , מלעיל מפני המלה ועירא . (ב) צור , לחזק
 הצורים

בִּי אֲדֹנָי חַי נַפְשְׁךָ אֲדֹנָי אֲנִי
 הָאִשָּׁה הַנִּצְּבֹת עִמָּכָה בְּזֶה
 לְהַתְּפַלֵּל אֶל־יְהוָה : (כו) אֶל־
 הַנֶּעֱר הַזֶּה הַתְּפַלֵּלְתִּי וַיִּתֵּן יְהוָה
 לִי אֶת־שְׂאֵלְתִי אֲשֶׁר שְׂאֵלְתִּי
 מֵעַמּוֹ : (כח) וְגַם אֲנֹכִי
 הִשְׁאֵלְתִּיהוּ לַיהוָה כָּל־הַיָּמִים
 אֲשֶׁר הָיָה הוּא שְׂאוֹל לַיהוָה
 וַיִּשְׁתַּחֲוֶה שָׁם לַיהוָה :

ב (א) ותחפלל חנה ותאמר
 עלין לבי ביהוה רמה קרני
 ביהוה
 רש"י

לחת עינד עליו סיהא תלמידך ולפי
 מדרש רבותינו שלא יעניסוהו מיתה :
 (כו) אל הנער הזה התפללתי . אל
 תאמר זה ימות וינתן לך אתר :
 (כח) וגם אנכי השאלתיהו לה' .
 כאדם המשחיל כלי לרצו או משחילו
 צנו לשמשו : הוא שחול . אפרונ"ע יץ
 בלע"ז (כמו אמפרונ"עטיץ . Emprunte.
 בל"א גלעהנט) כלומר אין אתה רשאי
 לענשו הקב"ה נעשה עליו שחול כי
 השאלתיו לו ועליו להחזיר לי : וישתחו
 שם : שמואל וי"א חלקנה :

(א) רחב

טאכט, א הערר! דורך דין געאָפֿנעט
 נון טיין מונד, ווידר טיינע פֿיינדע; דען
 איך פֿרייע דיינער הילפֿע מיך.
 (ב) קיין הייליגער איזט וויאדוא, א
 הערר! דען אויסר דיר איזט קיינער.
 מעכטיג קיינער דען אונזר גאָט.
 (ג) שפרעכט נון ניכט זאָ גראָס, ניכט
 זאָ שטאַלץ, קיין טראַץ ענטפֿאַהרע
 מעהר אייערס מונדע. דער עוויגע
 איזט דער געדאַנקן גאָטט, נור איהם
 ליגען פֿאַרגעמעסן, דער בגעכני
 באור הייטן

בִּיהוּה רָחב פִּי עַר־אוֹיְבֵי כִּי
 שָׁמַחְתִּי בִישׁוּעָהְךָ : (ב) אֵיךְ
 קָדוֹשׁ כִּיהוּה כִּי־אֵין בְּלִחָה וְאֵין
 צוֹר כִּאלֹהֵינוּ : (ג) אֶל־הַרְבּוֹ
 תְּדַבְּרוּ גְבוּהָה גְבוּהָה יֵצֵא עָתָק
 מִפִּיכֶם כִּי אֵל דַּעוֹת יְהוָה וְלֹא
 נַחֲנוּ וְלוֹק'

רשי

צרתה. רמה קרני, התוקף יקרא קרן,
 כי הקרן תוקף הנהמה. רחב פי, עד
 עתה כאלמתי, לאפתחתי פי, בעל כרחי
 כשאתי חרפת פנינה בהכעיסה אותי, אך
 עתה רחב פי, כי שמחתי ביצועתך, ולא
 נופל אנכי ממנה. (ב) אין קדוש,
 אין באלים קדוש כה'. כי אין בלחך,
 כי אין אלהים זולתך, ולכן גם אין קדוש
 כמוד. ואין צור, אין חזקותקיף כלהינו.
 (ג) אל הרבו ונו', אין טעם תרבו רבני
 דברים, יהי' בזמן רב או מעט, אלא
 המך הדבור, כלומר מעתה אל תוסיפו
 לדבר עוד גבוהה, ואל תוסיפו עוד עתק
 מפיכם, ואל זוכר עומד בחקים שנים.
 ואמרה זאת אל המתגאים על הגלגתם,
 ומתגדלים על זולתם, כאשר היתה פנינה

ב (א) רחב פי על אויבי. על
 פנינה: (ב) ואין צור כלהינו.
 אין צייר כאלהינו הנר נורס בהוך
 נורס: (ג) אל תרבו תדברו. כל גסי
 הרוח אשר שעתם מולחת ובשניל
 פנינה שהיתה ונתגאה עליה היא
 מדברת לפי פשוטו ולפי מדרשו כהרגומו
 שתרגס ונתן: עתק. חזק ד"ה עתק
 לשון סרה כמו ויעתק משם הסרה ינח
 דבר סרה מפיכם: כי אל דעות ה'.
 יודע מה בלבבכם. ולו נתכנו עלילות.
 כל מעשה האדם נוגען לפניו: נתכנו.
 לשון

מתגאה ונתגדלת עלי, שלא יתגאו עוד בראותם כי הכל מיד ה' הוא, המעלה
 והמוריד, מנבים ומשפילים גבוהה גבוהה, הכפל לחזק הענין. כי אל דעות, אין
 כוונת המאמר כאשר יפרשוהו רש"י ורד"ק, יודע מה שבלבבכם, כי מי מעלעדי ה' לא
 ידע מה שבלבב מודבר גבוהה? גם מה טעם א' תדברו גבוהה לפי שה' יודע מחשבות אדם?
 הלא אין דבר זה מסור אל הלב. אלא כך פירושו: כי אל של דעות ה', וא"כ אין
 הדעות משיגות אותו, כלומר תקברנה מחשבו' אדם מהשיג מחשבות ה'. והכוונה אתם
 סלי עולם! אל ישיאכם לבכם לאמר: הן עשיתי, עשיתי קיל, וכל טוב ה' בידי,
 אין

מכלל יופי

הצורים כנה האל בצורים, דרך העברה כי אין לדמותו אלא למעשיו: (ג) תדברו,
 תחסר רש"י ש'תדברו, גבוהה, תואר ופי' אמירה גבוהה: יצא, אל יצא, ואל עומד
 במקום שנים, עתק, אמר כן על הדברים החזקים העבי' והוא תאר רוצה לומר דבר
 חזק

נתַּבְּנוּ עַל־לוֹת: (ד) קִשְׁתַּי גְּבוּרִים
חַתִּים וְנִכְשָׁלִים אָזְרוּ חֵיל:
(ה) שְׁבָעִים בְּלָחֶם גִּשְׁבְּרוּ
וְרַעְבִים חָדְלוּ עַד־עַקְרָה יִלְדָה

שבעה
רש"י

לשון מניין כמו ותוכן לבנים תתנו :
(ד) קשת גבורים חתים וגו' . כך
אמונתו של הקב"ה מתיש את הגבורים
ומחזי' את החלשי' משביע את הרעבים
ומרעיב את השבעים : (ה) שבעים
בלחם . ולא גרוכים להיות נשכרים
לשום מלאכה מרעיבם ונשכרו בלחם
פרנסת' ורעבים שהיו טורחים ויגיעים
על מזונות חדלו מטרחם : עד עקרה
ילדה שבעה ורבת בנים וגו' . צעוד
שהעקרה

הייטן רייען . (ד) דער שטאַרקען
וועהרע ברעפן , אונד שוועכליכע אומ'=
גירטען קראַפֿט . (ה) זאָנסט איבער=
זאָטע , מיסן אומ'ס בראַך נון דיהנן ;
אונד דאַרבענדע זינד'ס ניכט מעהר .
אינדעס דיא אונפֿרוכט באַרע זיבען
גבעהרט

באור

אין זה כי אם אלהים יאחזני , שירצה את
כל מעשי , לכן העניקי מטוב ; אל נא
כתשפטו ! כי מחשבות ה' נשגבות מהשיג ,
אין הרימו עד על כדקת אשר הורס , ואין
השפילו " עד על רוע לבבו , כי יש כדיק
ורע לו , ורשע ועוב לו , ונחטו קברי יד
מהבין כוונתו הנשגבה ונעלמה . גם אל
תשענו על שלותכם לאמר : שלום יהי' לי
כל ימי , כי מי אדם יודע זאת ? אך לו
כתכנו עלילות , כלומר כל אשר יעשה תחת
השמש , מטי ומדוד לפכיו איד " יעשה ,
ועד מתי יהי' , ומספר הימים אשר י"י
ימאך . יש אשר יתן לו אלהים עושר וכבוד
כל ימי חייו , ויש שיכלית באחרית ימיו ,
והפסוק הזה כולל כל ענין השירה הזאת , והפסוקים הנשארים אינם אלא להרחיב
ולבאר את הענין הזה , כאמרה : קשת גבורים חתים , ונכשלים אזרו חיל ; שבעים
בלחם נשכרו כו' ; ה' מוריש ומעשיר , מאפיל ומרוחם כו' . ומלת כתכנו כבר נתבאר שהוא
מאדש תכן , וענינו המדידה וההעמדת הדבר על קו ישר מכלי נטוי , וטעם עלילות
התגלגלות הדברי' בעולם , חילופיה' ותמורת' . (ד) קשת גבורים חתים , הם וקשתם ,
וזכור שני דברים נסמכים זה על זה , הענין נופל על הקרוב , כן נופל חתים עלי'
גבורים , אע"פ שענינו על הקשת (רש"ן מלך) . והנכון בעיני שאלת קשת כאן כולל כל
כלי זיין למיניהם , וכללם הכתוב במלת קשת לפי שהיא עקרית ונעלה מעל כולם ,
ונופל בו ספיר ל"ר כדון בכל שמות הכוללים , וכן תרגמתי . (ה) שבעים , אשר לפנים
היו שבעים נשכרים עתה בלחם , ועונדים לבעליהם , והרעבים לפנים , חדלו מהיות
עוד רעב . עד עקרה , צעוד שעקרה יולדת שבעה , רבת בנים אמללה , וקוברת
בניה

מכלל יופי

חוק, ולא כתיב באלף וקרי בוי"ו , לו נחכנו העלילות, ולא נחכנו אם לא יחפוץ האל
כי הוא עושה כאשר ירצה מה שאין כן בכני אדם, ופי' עלילות מעשים : (ד) חתים,
שב אל גבורים, לא אל קשת שהי' לו לומר חחה, ופי' חתים הם וקשתם, ובמכלל
בזכור ב' רכרים, הנסמכי' זה על זה הענין נופל על הקרוב, ונכשלים, ענינו נפילת
התבורת ורפוי ריחם : (ה) חדלו, פועל עבר לגז' פעל ורגש והלמ' ד לחפארת
בהפסק

גבעה לט ; ועלקט דאהין דיא קינדר =
 רייכע . (ו) דער עוויגע איזט'ס, דער
 טעטעט אונד בלעכט , שטירצט אין
 דיא גרופט , אונד ברינגט הערויף ;
 (ז) דער עוויגע , דער ארם מאכט
 אונד רייך , ערנידריגט אונד ערהעכט .
 (ח) דען גרינגען פאם שטויב אויפ =
 ריכטעט , דען דירפט'יגן פאם קאהט
 ערהעכט , נעבן פירשטן איהן צוועצן ,
 דער עהרע ויין איהם צו צוטהיילן . דען
 דעם

שבערה ורבת בנים אמללה ;
 (ו) יהוה ממית ומחיה מוריד
 שאול ויעל : (ז) יהוה מוריש
 ומעשיר משפיל אף מרומם ;
 (ח) מקים מעפר דל מאשפות
 ירים אביון להושיב עם נדיבים
 וכסא כבוד יתהלם פי ליהוה
 מצקי

באור

רש"י

בני (רש"י) . וטעם שנעה כטעם שנע
 יפל נדיק והדומה , שאינו אלא סך חשבון .
 אמללה , שרש אמל הונח על יבשת
 הלמלוסית נמוח , והוא אל על אדם אשר
 יחסרו כזותיו מעט מעט עד לאת כפשו .
 (ו) ה' ממית ומחיה , ואין לתמוה
 ח"כ על השינוים והתמורות האלה , כי ה'
 הוא העושה כל זאת , וכידו הכל , להמית
 גלחיות , להעלות ולהוריד . (ז) מוריש ,
 שרשו ירש , מענין ירושה , והטעם מוריד
 אדם מירושתי , כאשר יאמר ויין דשן ודשני ,
 מן שרש תשרש . ואילו ה' שרשו רש ה'
 כקוד מריש , כדון כ"ע בננין הפעיל .
 (ח) מאשפות . לשון יסודות , בשקל
 אחות , וקנינו אשפתות בתמורת הנח בדגש
 (רד"ק) . להושיב עם נדיבים , להושיב

שהעקרה יולדת שנעה בנים רבת בנים
 אמללה וקוצרת בנים חנה ילדה שנעה
 שנאמר כי פקד ה' את חנה ותהר ותלד
 ג' בנים ושתי בנות וכשחנה יולדת אחד
 פנינה קוצרת שנים ועשרה בנים היו
 לה שנאמר הלא אנכי טובלך מעשרה
 בנים של פנינה שכשילדה חנה ארבעה
 קצרה פנינה שמונה וכשנתעברה ולד
 חמישי נשתטחה פנינה לרגליה ונקשה
 רחמים וחיו ונקראו על שמה חלו דברי
 רבי נחמיה רבי יהודה אומר בני בנים
 הרי הן כבנים ויש אומרים שנעה
 בגיוטריח

את הדל והאביון עם נדיבי ארץ . וכסא כבוד גו' , ידומם אותם על כסא הכבוד והגדולה .
 וטעם יתהלם לר' , כי נכח דל ואביון , כל הדלים והאביונים שנעולם , והם כשמות
 הסוללים . וכן הדבר להלן מריביו עליו בשמים ירעם . מצוקי ארץ , עמודי
 ארץ , ר"ל הוא יתברך קיום העולם ומעמידו (מרד"ק) . הנה לה' עמודי ארץ אשר שת
 עליהם תבל , לכן עושה את האלף כרכונו הטוב , מוריש ומעשיר , משפיל ומרומם ,
 הכל כדון ומשפט , כי ישמור רגלי חסידיו ועושי רצונו , ויענש את רשעים מנאני כבודו ,
 ואם

מכלל יו פי

בהפסק , שבערה , אינו דוקא אבל הוא סך חשבון כי כן דרך הכתובי לפי שהעולם
 במספר הכוכבי משררתי שבערה ימי השבוע , ועל עצמה אמרה שהי' לרה בנים
 ובנורה כמו שכתוב , ורבת , הואר ענין ריבוי : (ז) מוריש , ענין רשות ומסכנות ,
 משפיל , פועל יוצא לשני : (ח) מאשפה , לשון יחיד , ורתי' לנקבה בשקל אחרת
 הראוי

מִצְקֵי אֶרֶץ וַיֵּשֶׁת עֲלֵיהֶם הַכֶּלֶל :
 (ט) רַגְלֵי הַסִּידוֹ יִשְׁמֹר וְרִשְׁעִים
 בַּחֲשָׁד יִדְמוּ כִּי לֹא בָכַח יִגְבְּרוּ
 אִישׁ : (י) יְהוָה יַחֲתוּ מְרִיבֵי
 עָלוּ בַשָּׁמַיִם יָרַעַם יְהוָה יִדִין
 אֶפְסֵי אֶרֶץ וַיִּתֵּן עֹז לְמַלְכוֹ וַיִּרַם
 קֶרֶן מְשִׁיחוֹ : (יא) וַיִּלְךְ אֶלְקָנָה
 הַרְמָתָה עַל-בֵּיתוֹ וְהַנֶּעֶר הָיָה
 מְשֻׁרָת אֶת-יְהוָה אֶת-פָּנָי עָלָי
 חֲסִידוֹ ק' מְרִיבֵי ק' עָלָיו ק' הַכְהֵן
 דִּיהַנֵּר דַּעַם עוֹיִגֵן צוֹרִיק , אֹנֶטֶר דַּעַר אוֹיְפוֹיכֶט דַּעַם פְּרִיסְטֵרַם עָלָי .

דַּעַם עוֹיִגֵן זִינֵד דַּעַר עַרְדַּע פִּפְיִלֵּר ,
 אַוּיִף דִּיא דַּעַן עַרְדַּבְּאָל עַר גִּשְׁטִימֵט .
 (ט) עַר בּוֹאָהֶרַט זִינַעַר פֶּרְאַמְמַעַן
 שְׂרִיטַע , פֶּרְעֶפֶלְעַר אָבֵר פֶּרְנִיכֶטֶן אִים
 פִּינְסֶטֶרֶן , דַּעַן מִיט אַוּיִגְנַעַר קֶרְאַפֶּט
 זִיגֵט נִיכֶט דַּעַר מַאָן . (י) עַר אַזִּיט
 דַּעַר עוֹיִגַע , צַעַר שְׁמַעֶטֶרַט לִיגַעַן זִינַעַ
 ווִידַעֶרזאַכֵּר , עַר דַּאָנַעֶרַט אַוּיִף זִינַ
 פֶּאָם הַיִּמְמַעַל הַעֶרְאַב . דַּעַר עוֹיִגַע
 אִיזט'ס, דַּעַר דַּעַר עַרְדַּעַן עַנְדַּע רִיכֶטַעַט ,
 זִיג זִינַם קַעֲנִיגַע פֶּרְלִיִּיחַט , אֹנֶר עַר-
 הַעֶבֶט זִינַם גּוֹאֲלֶכֶטֶן מַאָכֶט .
 (יא) אֶלְקָנָה רִיזִטַע נֹן גַּעַן דִּמַּהֲנַאָךְ
 דַּוּוּזַע , דַּעַר קֶנְאַבַע אָבֵר כִּלִּיב אֶלַם
 דִּיהַנֵּר דַּעַם עוֹיִגֵן צוֹרִיק , אֹנֶטֶר דַּעַר אוֹיְפוֹיכֶט דַּעַם פְּרִיסְטֵרַם עָלָי .

(יב) דִּיא

באור

רש"י

בגִּימַטְרִיָּה כּוּמִיִין שְׁמוֹא : (ט) חֲסִידוֹ י
 חֲסִידוֹ כְּתִיב חֲסִידוֹ קָדִי צִין יחִיד צִין
 רַבִּים וְכֵן יַחֲתוּ מְרִיבֵי מְרִיבֵי צִין יחִיד
 צִין רַבִּים : (י) עָלוּ בַשָּׁמַיִם יָרַעַם .
 עָלוּ כְּתִיב חֲפִילוֹ עָלוּ בַשָּׁמַיִם מוֹרַעִים
 עָלֵיהֶם וּמוֹרִידִם : יִדִין אֶפְסֵי אֶרֶץ .
 שׁוֹפְטָן וּמוֹיִסֶהֶן יִשְׁטִי"יִחַ בִּלְע"ז
 Iusticier. (בִּלְאִגְעִירִיכֶט חִוּיז חִיבֵן ,
 אֹרְטֵסִיִלֵּן , וְכֵן דְּרִיס ל"צ מ"א , עִיִן
 גַּם דְּרַשׁ"י יִשְׁעִי ל"צ ז') : (יא) הִים
 מוֹשְׁרַת אֶת ה' אֶת פָּנָי עָלָי . מִכְּחַן
 לְמִשְׁמַשׁ

ואם יתגבר לא ימלט בנבורתו . כן הוא
 המשך הכתובים . (י) יחחו , נכפל
 מהכפולים , ענינו ישברו . ידון , שופטן
 ומייסרן , יושטי"יח בלע"ז (רש"י) . בל"א
 (געריכט , שטראַפֶּע) . אפסי ארץ ,
 על דרך כי הוא לקטת ארץ יניט אס יסתר
 איש נמסתרים (רד"ק) . וזכר כאן המקום
 תחת השוכן עליו , כמו איש וביתו , עד
 גלות הארץ . ושעורו ידון השוכנים באפסי
 ארץ . (יא) וילך אלקנה , עס כל
 ההולכים עמו , ולא זכר כ"א אלקנה , כי
 הוא העיקר . על ביחו , כמו אל ביתו .
 משרת , תכלית שנשאר שם הי' לשרת את
 ה'

מכלל יופי

וְרִאוּי כַחשְׁלוֹמוֹ אַחִיוֹת , וּפִי' מִדְּמֵן . מִצּוֹקֵי , שֵׁם , עֲמוּדֵי אֶרֶץ הַסְּרִידִיקִים :
 (ט) חֲסִידוֹ , כְּתִיב בִּלְא יו"ד וְקָרִי בִּי"ד , וְהַעֲנִין א' , כִּי יו"ד הַרְבִּיבֵי תַפּוּל לַפַּעֲמִים ,
 יִדְמוּ , יִכְרַחוּ : (י) עָלוּ , עַל כֹּל א' וְא' מְרִיבֵי . בַּשָּׁמַיִם , בִּי"ת כִּמְקוֹם מ"ם , וַיֵּשׁ
 לַפְּרִשׁוֹ כִּמְשַׁמְעוֹ יַעֲשֶׂה הָרַעַם בַּשָּׁמַיִם עָלָיו כַּעֲבוּרוֹ , וְהָרַעַם הוּא מִשְׁלַעַל הַגּוֹרֹרוֹת
 [וְרַלְב"ג כָּתַב כִּי הַתַּפְּלָלָה עֲבוּר בְּנֵה יַחֲתוּ מְרִיבֵי שְׁמוּאֵל , הַפְּלִשְׁתִּים שִׁיבּוּאוֹ לְהַלְחֵם
 וְעָלָיו פִּי' כַּעֲבוּרוֹ , וְכֵן הִי' , וְטַעַם ה' יִדִין אֶפְסֵי אֶרֶץ כִּי הִי' הוֹלֵךְ מִמְּקוֹם לְמְקוֹם לְשַׁפּוֹט
 יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן עֹז לְמַלְכוֹ אֲשֶׁר יִמְלִיכֶהוּ שְׁמוּאֵל , וַיִּרַם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ דוֹד שְׁנַחֲנוֹלוֹ הַמְּלוֹכ' ,
 וַיּוֹנֵתָן

(יב) דיא זעהנע דעם עלי אכר ווארן
 נידהטרעכטיגע לייטע , קאנטן דען
 עויגן ניכט . (יג) דיא פריסטן פֿר-
 דהילטן זיך פֿאלגנדרומאסען געגען דאן
 פֿאלק : זא אָפֿט יעמאנד איין אָפֿפֿער
 בראַכטע , קאָם , אַלס דאָס פֿלייש
 קאָכטע , דעם פֿריסטן יונגע , מיט
 איינער דרייצאָקיסטן גאַבל אין דער
 האַנד . (יד) שטאַך דאַמיט אין דאָן
 בעקן , אין דען קעסל , אָדער אין דיא
 פֿאַנגע , אונד וואָס דאָן דיא גאַבל
 אויפֿפֿאַסטע , נאָם דער פֿריסטן דאָ-
 פֿאַן . זאָ מאַכטן זיא עס יעדעס אַויס
 ישׂראל , דער אָפֿפֿרין קאָם נאָך שלה .
 (טו) זאָ גאַר בֿפֿאַר מאַן דאָן פֿעט אין
 דוויך אַויפֿשטייגן ליים , קאָם דעם
 פֿריסטערס יונגע , אונד שפֿראַך צום
 אָפֿפֿערנדען

באור

ה' (מהר"א) . כי עדיין ה' כפר , לא
 ידעלשרת , אכל עלי מחנכו , חס טעם את
 פני עלי הכהן , וכדמתורגם . וכמכילתא
 וכי לפני השכינה ה' עומד ? אלא כל זמן
 שה' עומד לפני עלי , כאילו עומד לפני
 השכינה . וכה"א סי' ה' אשר עמדתי לפני
 כו' . (יג) ומשפט , עשו להם בני עלי
 לקחת את אשר יעלה המזלג , מלבד חזה
 ושוק . שלש , תואר סמוך כאילו אמר
 (יחזקאל י"ג) (רד"ק) . (יד) בכיור , כלי
 לקחת יורה , פחור מחבת , כן פי' רש"י וכן תרגומתי . יעלה , מהפעיל .
 (טו) קטר

הכהן : (יב) ובני עלי בני בליעל
 לא ידעו את יהוה : (יג) ומשפט
 הכהנים את העם פל איש זבת
 זבח ובא נער הכהן פבשר
 הבשר והמזלג שלש השנים
 בידו : (יד) והפכה בכיור או
 בדוד או בקלחת או בפרור כל
 אשר יעלה המזלג יקח הכהן בו
 פכה יעשו לכר ישראל הבאים
 שם בשלה : (טו) גם בטרם
 יקטרין את החלב ובא נער
 הכהן ואמר לאיש הזבח תנה
 בשר

רשי

למשמש פני תלמידי חכמים כמשמש
 פני שכינה : (יג) ונשפט הכהנים .
 הם קצו להם חק זה ולה' לא היה
 לנחלה כי חס חזה ושוק של שלמים :
 (יד) דוד . סיר : בקלחת . יורה :
 צפרור

המזלג משולש בשיניים , וכן גדול הכנפים
 (יחזקאל י"ג) (רד"ק) . (יד) בכיור , כלי
 לקחת יורה , פחור מחבת , כן פי' רש"י וכן תרגומתי . יעלה , מהפעיל .
 (טו) קטר

מכלל יופי

ויונתן פי' על מלך המשיח] : (יב) בני בליעל , בני רשע : (יג) והמזלג , כלי בעל
 השיניים , ואמר השנים ואם הם שלש לפי שהשנים הם זוגות וגם יש מזלג בעל שלש
 שנים זוגות , וכן שכעה עינים , ובפי' שלש , שם הואר סמוך על משקל גדול , ואמר ,
 שנים , כי דרך שיני האדם והבהמה להיורה וזוגות : (יד) בכיור , דומה מעין אורחו
 הכלי שקורין קונקא בלע"ז , בדוד , קדרה , בקלחת , אמר בו המרתגם קדרה ,
 בפרור , יורה שמכשלין בו , [וסעם יקח הכהן בו , ממנו כי הכי'ת השמש במקום סון
 או כמו הפוך , כל אשר יעלה המזלג בו ית דכהן , והנכון , כי פי' בו במזלג , ויונתן

הרגם
 8 יורה בלע"ז קונקא בלע"ז
 7 יורה בלע"ז קונקא בלע"ז
 6 יורה בלע"ז קונקא בלע"ז
 5 יורה בלע"ז קונקא בלע"ז
 4 יורה בלע"ז קונקא בלע"ז
 3 יורה בלע"ז קונקא בלע"ז
 2 יורה בלע"ז קונקא בלע"ז
 1 יורה בלע"ז קונקא בלע"ז

בָּשָׂר לְעֹלֹת לַכֹּהֵן וְרֵאֵי־קַח
 מִמֶּנּוּ בָּשָׂר מִבְּשָׁל בִּי אִם־חֵי :
 (טו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי הָאִישׁ קָטַר
 יִקְטִירוֹן כִּיּוֹם הַחֶלֶב וְקַח לָךְ
 כַּאֲשֶׁר תֵּאָוֶה נַפְשֶׁךָ וְאָמַר לוֹ כִּי
 עָתָה תִּחַן וְאִם־לֹא לְקַחְתִּי
 בְּחֻקָּה : (יז) וַתְּהִי חַטָּאת
 הַנְּעָרִים גְּדוּלָהּ מְאֹד אֶת־פְּנֵי
 יְהוָה כִּי נִאֲצוּ הָאֲנָשִׁים אֶת־מִנְחַת
 יְהוָה : (יח) וּשְׁמוּאֵל מִשְׁרַת
 אֶת־פְּנֵי יְהוָה נֶעַר חָגוֹר אֲפוֹד
 בָּד : (יט) וּמַעִיל קָטַן תַּעֲשֶׂה־לוֹ
 אָמוֹ וְהַעֲלֵתָהּ לוֹ מִיָּמִים
 וַיְמַיְמָה בְּעֹלֹתָהּ אֶת־אִשָּׁה

לא ק' רש"י לזבח

אֶפְפְּעֶרְנֶדָן : גִּיב פְּלִיִּישׁ רֵעֵר , פִּיר
 דַּעַן פְּרִיסְטֵר צוֹ כְּרֵאָטֵן , עֵר נִימֵט קִיִּין
 גַּעקֶאכְטֵס פְּלִיִּישׁ פֶּאָן דִּיה אָן , זָאָנְדֶרן
 רֶאָהֶעס • (טו) זָאָנְטֵעדָאָן דַּעַר מֵאָן :
 לֶאָס דָּאָךְ עֵרשֵׁט דָּאָן פֶּעט אִיין רוֹיךְ אוֹיפ־
 שְׁטִיִּיגן , אוֹנֶד נִים דִּיר דָּאָן נֶאָךְ הַעֵרצֶנֶס
 לוֹסט ; זָאָ שְׁפֵרדָאָךְ יַעֲנַעֵר : נִיין , דַּוא
 זָאָלֶסטֶעס יַעֲצֵט הַעֵרצֶעבן , וּוָאָ נִיכֵט ,
 זָאָ נַעֵס אִיךְ עֵס מִיט גַּעוּוֹאָלֶט •
 (יז) דָּאָן פֶּרְגֶּעֶהן דִּיזֵר יוֹנְגֵן וּוָאָרֵזֶעֶהר
 גֵּרָאָן פֶּאָר דַּעֵס עוּוִיגֵן , דַּעַן דִּוא לִיִּיטֶע
 גִּינְגֵן פֶּרֶעכְטֶליךְ אוֹס , מִיט דַּעַן אֶפְפְּעֶר־
 גָּאָבן דַּעֵס עוּוִיגֵן • (יח) שְׁמוּאֵל אָבֵר
 דִּירֶנְטֶע פֶּאָר גָּאָטֶט , אֶלֶס קֶנָאָבֶע ,
 אוֹנֶד טֵרוֹג אִיִּינן לִיִּינַעֲנֵן אֶפּוֹד •
 (יט) זִינַע מוֹטְטֶער מֵאָכְטֶע אִיהֶרֶם
 יַעֲהֶרלִיךְ אִיִּין קֶלִיִּינן אָבֵרמֵאָנְטֶל , דַּעַן
 זִיא אִיהֶס אֶלֶלֶע יֶאָהֶרֶע מִיטבֵּרֶאָכְטֶע ,
 אֶלֶס זִיִּיא מִיט אִיהֶרֶס מֵאָנַע דִּוינֵאוֹיפ־
 רִיִּיזֶטֶע

באור

(טו) קטר יקטרון כיום , ת"י אורז
 עד כו' , וכן מתורגם . לו , כתיב בוי"ו
 וקרי באל"ף , ושניהם נכונים בענין (רד"ק) •
 (יח) ושמואל , וזכר זה להגיד שלא למד
 ממעשה הנערים • (יט) ומעיל קטן ,
 במדת נער קטן • העשה , כמו שהי' הולך
 וגדל כן עשתה לו כמדתו מעיל (מדברי
 רד"ק) • וכן משמעות ל"תעשה • והעלחה ,
 נפתחה לה"ס והע"ן להקל על הקריאה •
 (מהכ"ל)

צפרור • מחצת : (יז) כי נאלו • לשון
 ציון : (יח) נער חגור אפוד צד •
 כרדוט דבוק והוא לשון מעיל שהרי
 תירגם יונתן מעילין דכי כן תלצשנה
 הנתולו' מעילין כרדוטין : (יט) ומעיל
 קטן תעשה לו חמו • משנה לשנה :
 (כ) וזכר

מכלל יופי

הרגם נסיב כהנא לנפשי' ויהי' פירוש בו , כמו לו : (טו) חי , פי' נא : (טז) כיום ,
 פי' כעת רזואת והכ"ף כ"ף האמיתורת : (יז) כי נאצו , ענין מאוס וכווי וכן ת"י ארי
 בזו , מנחת ה' , כתרנומו ית קורבנא : (יח) חגור אפוד בד , אינו סמוך כאשר ידמה
 הענין לא יחסר בי"ת השמוש , ומשפטו חגור כאפד : (יט) ומעיל , לבוש קטן נכבד •
 א ב א

ריוטע , דאן יעהרליכע אפפער צופר
ריכטען . (כ) דהור ערטהיילטע עלי
דעם אלקנה אונד זיינער פרויא איממר
דען זעגען , שפראך נעטליך : דער
עוויגע געבע דיר זאמן פאן דוור פרויא ,
פיר דען , וועלכען מאן דעם עוויגען
גוודסט האט , אונד דאן ריוטען זיא
ווייד נאך זיינער היימאט .

(כא) אונד ווירקליך בדאכטע גאטט
חנה , זיא וואורדע שוואנגר , אונד
גבאהר דרייא זעהנע אונד צווייא טעכטר ,
דער קנאבע שמואל וואוכס אינדעסן
העראן , אים דינסטע דעם עוויגן .

(כב) עליוואר זעהר אלט אונד מוזטע
נאך דזערן , וזיא זיינע זעהנע געגען
גאנץ ישראל פרוהרן , דאס זיא זא-
גאר דיא פרויען בעשליפן , וועלכע אין
מענגע

באור

(מהכ"ל) . (כ) וברך עלי , בכל שנה
הי' מברך . תחת השאלה , תחת שמואל
שנאלה' יסיס לך זרע לכנס אתכם במעשיכם
בנתיכם . אשר שאל , השאל , ולא
זוכר הפועל , כי נהסכמת שלשתם נעשה
הדבר , עלי ואלקנה וסנה . האב והאם
אמנו את לבבם לתת את יקידם מאתם ,
ועלי קבל על עצמו לשאת משאת גדולו ,
ולחנכו לעבודת ה' . והלכו למקומו , ולא
למקומם , כי כל מה שקנה אשה קנה בעלה .
(כא) כי פקד , כי לאמת הדבר , כלומר

וכן הי' ה' פוקד את סנה . עם ה' , ת' משמש קדס ה' . (כב) ועלי זקן מאוד
זשמע , על דעתי זכר זאת כאן , להגיד את הרעה אשר מצא את עלי , לשמוע רעת
בניו לעת זקנתו , ואע"פ שהוכיס , לא שמעו לקולו . ואת אשר ישכבון , גם זאת שמע .

לזבח את זבחי המים : (כ) וברך
עלי את אלקנה ואת אשתו
ואמר ישם יהוה לה זרע מן
האשה הזאת תחת השאלה
אשר שאל ליהוה והלכו
למקומו : (כא) בפקד יהוה
את חנה ותהר ותלד שלושה
בנים ושתו בנות ויגדל הגער
שמואל עם יהוה : (כב) ועלי
זקן מאוד ושמע את כל אשר
יעשו בניו לכל ישראל ואת
אשר ישכבון את הנשים

הצבאות

רשי

(כ) וברך עלי . לשון הוה הוא
וזכרו הוה בכל שנה תחת השאלה
אשר שאל לו בן ואומר לו יסיס ה' לך
זרע יהי רצון שכל בניו שיהו לך יסו
מן הצדקת הזו וסרי זה ונקר' מסורס ;
(כב) אשר ישכבון . כושמע
ורבותיו אמרו מתוך שסכו את קנייה
והס

הצבאות

מכלל יופי

(כ) השאלה אשר שאל , מפרשי' בו , תחת המתנה אשר נתן לה' ובה לנקב' כלשון
זכר , ולא שיהי' לשון זה נופל ע' ואלא יש בו דבר נסתר נופל , ובפי' תחת השאלה
אשר שאלו אלקנה ואשתו , כי כבר נתנוהו לה' והיו צריכים לבנים אחרים , שיגדלו
עמהם וישרתום לעת זקנתם : (כב) הצבאות כו' והתרגום בשניהם , דאיתין
לצלאת

מענגע אין דען איינגאנג דעם שטיפטס
צעלטס קאממן . (כג) צוואר שטעלטע
ער איהנן פאר : ווארום טוהט איהר
דערגלייכען זאכן, וויא איך אייער איבלס
בטראגן פאן דעם גאנצן פאלקע הערע ?
(כד) ניכט דאך מיינע זעהנע ! דאן
גרעדע איזט ניכט גוט , דאן איך פאס
געטלייכן פאלקע אויסברייטן הערע .

(כה) ווען איין מענש דען אנדערן
בליידיגט , שליכטעטעס דער ריכטר ,
זינדיגט אבר איין מענש געגן גאטט ,
ווער ווילל דא פיר אידן דיה זאכע
פיהרן ? אבר זיא גהארעטן דער שטימע
איהרם

באור

הצבאות , הנשים היולדות הנאים לשלה ,
ונקראו בלשון נבא וכן בלויס הנאים לעבודת
איהל מועד אמר לנבוא נבא , לפי שהנאים
לעבודת האל לביתו באים נבא וקול , שנאסו
מזה ומה , וכן הנשים היולדות נאספות
לנבוא קרבנותיהן , לפיכך אמר הנבואות
(רד"ק) . אשר אנכי שומע , כמו
כאשר אנכי שומע . (כד) מעבירים ,
לשון ויעברו קול במחנה (שמות ל"ו) .
(כה) ופללו , נכין פיעל , ונפל הדגש
להקל , וענינו משפט , וכן וכתן בפלילים
עד אלהים יבוא דבר שניהם (שס כ"ח ח') . מי
יחפללו לו , מי יכנס למשפט בעבורו
עם ה' (רד"ק) . וכונת הכתוב : אם יטעא איה
לזולתו אינו כריך לדאוג כל כך
איך יביאנו להשלים אתו , ולמתול לו את אשר
עשה , כי עד איהם יבוא דבר שניהם ,
והם יטעמו ביניהם ויפייסו את התוכע ; אבל
אם לה' יטעא איה , מי יטעון בעבורו
להשיב

מכלל יופי

לצלאה , ומה שאמר בשניהם פתח אהל מועד
לפי שלא היו נכנסות הנשים באהל
מועד : (כד) מעבירים , פי מעבירים ויהם
מלבוא לבית המקדש לזבוח , ויש
מפרשי' מלשון ויעבירו קול , כלומר אנכי שומע
כיעם ה' מעבירים קול עליכם , שאתם
חוטאים ומרננים עליכם , וכן תרגם יונתן
דרננין עמא דה' : (כה) ופללו , ישפטנו
הדיין ויוציאנו נקי מיד חכירו , בצווחו מה
שיתכן לו לעשות , או יעשה פשרה ביניהם ,
ואמר לשופט בלשון התפעל , שדווא הפעול ,
לפי שהשופט חוזר הטענות ומראה
טענת

הצבאות פתח אהל מועד :
(כג) ויאמר להם למה תעשון
בדברים האלה אשר אנכי שמע
את דבריכם רעים מאת כל-
העם אלה : (כד) לא בני פי לוא-
מוכה השמעה אשר אנכי שמע
מעברים עם יהוה : (כה) אם-
יחטא איש לאיש ופללו אלהים
ואם ליהוה יחטא איש מי
יתפללו לו ולא ישמעו לקול

רש"י אביהם

והם היו מומתנות עד שתראו קניהן
קריבין מעלה עליהם כאילו שכבוס :
(כד) אשר אנכי שומע מעבירים עם
ה' . שמועה שעם ה' מעבירים עליכם
ל' ויעבירו קול במחנה ונוטאים עליכם
קול שמועה לא טובה : (כה) ופללו .
לשון משפט כמו וכתן בפלילים : אהים .

דיין

להקל , וענינו משפט , וכן וכתן בפלילים
עד אלהים יבוא דבר שניהם (שס כ"ח ח') . מי
יחפללו לו , מי יכנס למשפט בעבורו
עם ה' (רד"ק) . וכונת הכתוב : אם יטעא איה
לזולתו אינו כריך לדאוג כל כך
איך יביאנו להשלים אתו , ולמתול לו את אשר
עשה , כי עד איהם יבוא דבר שניהם ,
והם יטעמו ביניהם ויפייסו את התוכע ; אבל
אם לה' יטעא איה , מי יטעון בעבורו
להשיב

יברך
שרתו
מן
אלה
הלכו
יהודה
לשה
הנער
ועלו
אשר
ואת
ישים
הוא
השאלה
ה' לק
לק ייה
סורס
ומשמע
קניה
מן מאו
וע רע
ת שמע
בלשון
שאלה
שיגדלו
דאיתין

אֲבִיהֶם כִּי־חָפֵץ יְהוָה לְהִמָּיתָם ;
 (כו) וְהַנְּעִיר שְׁמוּאֵל הִלֵּךְ וַגְּדַל
 וַטּוֹב גַּם עִם־יְהוָה וְגַם עִם־
 אֲנָשִׁים : (כו) וַיָּבֹא אִישׁ־אֱלֹהִים
 אֶל־עֲלִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה אָמַר
 יְהוָה הַנְּגַלָּה נְגִלְתִּי אֶל־בֵּית
 אָבִיךָ בְּהִיוֹתָם בְּמִצְרַיִם לְבֵית
 פְּרָעָה : (כח) וּבָחַר אֶתְּךָ מִכָּל־
 שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל לִי לְכַהֵן לְעֹלוֹת
 עַל־מִזְבְּחִי לְהַקְטִיב קְטֹרֶת
 לַשָּׁמַיִם

איהרם פֶּאָטְרַם נִכְט , דען דער עוויגע
 דֶאָטע אִיהֶרן אונטרגאַנג בשלֶאָסן .
 (כו) אִינדעסן וואָרד דער קנאַבע
 שמואל אימער גרעסר אונר בעליבטר ,
 זאָוואָהל כִּיִּיא גאַטט , אַלס כִּיִּיא מענשן .
 (כו) אִיין געטליכר מאַן קאַם צו עלי ,
 אונד שפּראַך צו איהם : זאָ שפּרִיכט דער
 עוויגע : נִכְט וואָהר ? דִּיננס פֶּעטרליכֶן
 הוויזע האַבע אִיך מִיך געאַפֿנבאַרט , אַלס
 זיא נאָך אִין מצרים , דעם הוויזע פרעה'ס
 אִונטרגעכֶן וואָרן ; (כח) האַבע עם
 אַללען שטעטן ישׂראל'ס פֶּאַרגעצאָגען ,
 מִיר אַלס פּרִיסטר צו דִירֶהֶן , אַוויף
 מִינעם אַלטאַרע צו אָפֿפֿערן , רִיכֶרֶ
 ווערק

רשי

באור

דיין : כי חפץ ה' להמיתם . שכבר
 נחתם גזר דין חבל קודם שנחתם גזר
 דין נאמר כי לא אחפון צמות המת :
 (כו) ויבא איש אלהים . זה אקנה :
 הנגלה נגלתי אל בית חניך . מכאן
 שנתנבא אהרן צונגרים ומה היא
 הנבואה היא שנאמרה ביחזקא ואומר
 אליכם איש את שיקוני עיניו השליכו
 ובגילולי מזרים אל תטמאו . הנגלה
 נגליתי . הידעתה כי הטובה הזאת
 והגדולה כזאת נתתי לאהרן : (כט)
 אשר

להשיב אף אלהים אם לא ישוב החוטא מדרכו
 הרעה . כי חפץ ה' להמיתם , על חלו
 הקטאי' , כדי שירחקו מהם הבאים אחריהם ,
 ולא יפסדו כוונת התורה (רלב"ג) . וכענין
 זה פי' גם ד"ק . ורז"ל דרשו כאן לאמר
 גזר דין כו' . (כו) וטוב , כת"י ותרינין
 עבדוהי , מדותיו והנהגותיו טובים ורעים
 צעיקי אהים ואנשים . (כו) הנגלה נגלתי ,
 כמו נשאל נשאל דוד (לקי"ן כ' ו') והה"א
 לדעת הריק"ס לתמי' , והוא קשור עם סוף
 הענין , והכוונה האם בעבור זאת נגלתי
 לאחייך , ובמור אותו כו' כדי שתדעטו בזכתי .
 וראוי לתרגם : (בין איך דאָרום אייערן
 פֶּעטרן ערשיגען כו' , דאָס אִיהר מִינע
 אָפֿפֿר פֶּעראַכטן כו') . אַנל מלת למה
 תדעטו לא יסבול פי' זה , כי הל"ל למען תדעטו נו' .
 וטעם הה"א באמת כמו ה"א הרצחת וגם
 ירשת (מ"א כ' י"ט) שתבוא תמיד להוכיח את האדם על פניו , ולערוך את מעלליו לעיניו ,
 כאילו יאמר : ראה את מעשיך , התוכל לאמר לא עשיתיו ? (כח) לעלות , יונא , כת"י לאסקא
 קורננא

מכלל יופי

טענת כל א' לחבירו כאלו הוא נשפט באמרו דברי הנשפטים , כי חפץ , תאר ,
 (כו) וגדל , תאר , זכן וטוב ופירושו כמו שהי' גדל כן הי' מטיב דרכיו :
 (כו) הנגלה נגליתי , מקור שלם ואינה לשאלה , לבית פרעה , בתרגומו ומשועבדים
 לבית

לְשֵׁאת אֶפּוֹד לְפָנַי וְאֶהְיֶה לְבַיִת
 אָבִיךָ אֶת־כָּל־אֲשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:
 (כט) לָמָּה תִּבְעֲטוּ בְּזִבְחֵי
 וּבְמִנְחֹתַי אֲשֶׁר צִוִּיתִי מֵעוֹן
 וְהִזְכִּיר אֶת־בְּנֵיךָ מִמֶּנִּי
 לְהִבְרִיאֲכֶם מֵרֵאשִׁית כָּל־מִנְחַת
 יִשְׂרָאֵל לְעַמִּי: (ל) לָכֵן נָאִם
 יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר אֲמַרְתִּי
 בֵּיתְךָ וּבֵית אָבִיךָ יִתְהַלְכוּ לְפָנַי

רש"י עד

ווערק צו ברינגן , פֿאַר מיר איינן אפוד
 צו טראגן , גאב דיינס פֿעטרליכען הויזע
 אַללע פֿייער אָפֿפֿער דער קינדער ישראל .
 (כט) אונד איהר טרעטט נון מיט פֿיסן
 מיינע שלאַכט אונד מעהל אָפֿפֿער , דיא
 איך אין מיינער וואָהנונג צו ברינגן פֿר־
 אָרדנעט ; דוא ערצייגסט דיינען זעהנן
 מעהר עהרע אַלס מיר , אינדעם איהר
 יאָיך מעסטעט פֿאַם ערשטען אַללער
 אָפֿפֿער מיינעם פֿאַלקס ישראל .

(ל) דאָהער , שפּריכט דער עוויגע ,
 דער גאָטט ישראלס : איך דאָכטע , דיין
 אונד דיינעם פֿאַטערס הויז זאָלל עוויג
 פֿאַר

באור

קורבנא . (כט) חבעטו , לשון זוי ,
 כאַדס הממאס נדבר ומבעטו ברגליו . מעון ,
 נחסר ב"ת השמוע , ומשפטו במעון , וכת"י
 דפקדית לקרבנא בבית מקדשי . להבריאתכם ,
 מן איש בריא , פי' להשמינכם . לעמי ,
 הלמ"ד כלמ"ד הרגו לאננר והשלטי לאבשלום .
 ושער הכתוב : כל מנחת עמי ישראל .
 (לא) וגרעתי

החלב וגו' : להבריאתכם . לשון סעודה כמו תצא נח תמר אחותי ותברתי לחם :
 לעמי . מוסב על ותכבד את בניך מונני הראיתם לעמי שאתם נכבדים מונני
 ובמה הראיתם להבריאתכם מראשית מנחתי : (ל) אמור אמרתי . שני
 פעמים פסקתי גדולה לבני איתמר צבני גרשון וצבני מררי כאמר ציד
 איתמר בן אהרן הכהן ועלי מוצני איתמר הוה זו ראיתי במדרש שמואל .
 ולשו"ן הגו"ן מ"זה שמ"עתי . אמר אמרתי ביתך ובית בניך וגו' . מתחלה
 נתתי כהונה גדולה לאלעזר הכהן שנאמר והפשט אהרן את בגדיו וגומר
 וצנימי

מכלל יופי

לביח פרעה : (כט) לעמי כו' , ורלב"ג פירש צויתתי מעון שקהיו החלה במעון הידוע
 ואח"כ הוכו במחנות משלחני , ואחה הכבד את בניך מונני שלוקחי' קודם ההקרבנה
 כאילו הי' הרצון להשמינכם מראשית כל מנחה שהי' ראוי לי בעבור עמי שיתכפרו
 בו , ויחכן לפרש להבריאתכם פועל יוצא והפעול לעמי הכהנים עם ה' ומשרתי ובני עלי
 היו סגני כהונ' מאכילים לכהנים העובדים בבית ה' מראשית כל מנח' בטרם יקטירו
 את החלב] : (ל) יקלו , ענין קלון , ולהבדיל הענין בא קלהקו"ף , ונדגש קו"ף
 יקלו

עַד-עוֹלָם וְעַתָּה נָא-יְהוֹרָה
 חֲלִילָה לִי כִּי-מִכְבְּדֵי אֲכַבֵּד וּבְנֵי
 יִקְלוּ : (לא) הִנֵּה יָמִים בָּאִים
 וְגִדַעְתִּי אֶת-זִרְעֶךָ וְאֶת-זִרְעֵי בֵּית
 אֲבִיךָ מִיִּזְרוֹת זָקֵן בְּבֵיתְךָ :
 (לב) וְהַבְּטַחְתָּ צֶרַע מְעוֹן בְּכָל
 אֲשֶׁר-יֵיטֵב אֶת-יִשְׂרָאֵל וְלֹא-
 יִהְיֶה

פֶּאֶר מִיר וּוְאֲנִדְעֵלָן , אֲבַעֵר אִיצַט ,
 שְׁפִדִיכְט דַעֵר הַעֵרֵר , זִיִּיאַעס פֶּעֶרן פֶּאָן
 מִיר ; דַעֵן מִיִּינַען פֶּרַע הַרְרֵן עֵרִיצִיִּיג אִיך
 ווִירְד עֵהֵרַע , אֹונֵד דִּיא מִיך פֶּרַאכְטַען
 וועֵרְדֵן צו שְׁאָנְדַע . (לא) עֵם ווִירְד
 אִיִּינַע צִיִּיט קָאָמְמַען , וּוְאָ אִיך דִּיִּינַען ,
 אֹונֵד דִּיִּינַעֵר פֶּאָמִילִיע אָרַם פֶּרְקִירְצֵן
 וועֵרְדַע , דָּאָס קִיִּין אֲלֵטֵר מַעֵהֵר אִיִּין
 דִּיִּינַעֵם הוּיִזַע זִיִּיא : (לב) דִּוא ווִירְסֵט
 גִּיִּירִיש אִיך דַעֵר וּוְאָהֵנוֹנֵג אֹומֵהֵר , אֹונֵד
 אֹויף אֲלֵלַעס גוֹטַע זַעֵהֵן , וועֵלְכֵם יִשְׂרָאֵל
 גַעֵנִיסֵן

רשי

כאור

וזימיו פלגש שפקרו ישרא ברוב המנות
 ומוי גרם להם פנחס וכיוצא בו שהיה
 להם לסבב וועיר חל עיר ולהוכיחם
 נטלתי הכהונה גדולה מהם ונתתיה
 לך שמצני איתמר אתה ואמרתי
 יתהלכו לפני עד עולם שנשפוסקין
 גדולה לאדם פוסקין לו ולדורותיו עד
 עולם כי מוכבדי אכבד את צני פנחס
 שכבד אותי נשיטים וכן היתה צימיו
 שלמה כשכנה בית המקדש ויגרש שלמה
 את אביתר מהיות כהן לה כדבר ה'
 אשר דבר חל בית עלי ונעשה גדוק כהן גדול תחתיו שהיה מצני פנחס שכן נתייחס
 בדברי הימים : וכוזי יקלו מוחיליה נשחסתלק מהם : (לא) וגדעתי את זרועך
 החזק שיש לכם בביתי שאתם אומרים אם לא לקחתי בחזקה : (לב) והבטת
 צר מעון ורחיית צרהך בצדך בהוך וועוני כאשה הרואה צרה עמה צנית : ככל
 אשר ייטב את ישראל כשיבנה בית עולמים צימיו שלמה ותהא טובתם של ישראל
 שלימה כמה שנאמר שם לא נפל דבר אחד מכל דברו הטוב יהודה וישראל
 רבים כחול אשר על שפת היסוגומר וישב יהודה וישראל לבטח איש תחת
 גפנו

(לא) וגדעתי ארז זרועך , מחקך ,
 כלומר אורח החיים (רד"ק) מהיות זקן ,
 שימותו בחורים . (לב) צר מעון , כמו
 שתי נשים לאיש אחד צרות זו לזו כן שני
 כהנים בנה"מ צרים זה לזה , לפי שכל אחד
 נוטל חלקו , ועיט צרה בשל חבירו , כ"כ
 רד"ק . ומלת צר תואר לפעל והבטת ,
 ותרגומו (ניידיש) , והענין : תבטיט במעוני
 בעין צרה , כהנים סביבך נוטלים חלק
 בראש , ואתה תשחחוס לאגרות כסף כו' .
 וכן תבטיט בעין צרה את אחיך בני ישראל בכל
 הטוב אשר ייטב להם שהים . ולא יהי' זקן ,
 חזר

מכלל יופי

יקלרו רודפיכם שהוא ענין קלות , ושניהם מבנין נפעל מפעלי הכפל : (לא) וגדעתי ,
 פירושו והברתי : (לב) צר מעון כו' , ועל זרעו אמר לו כן לא על עצמו , כי הוא הי'
 כלימיו חיוו גדול שבבית , וצר סמוך למעון , או פירושו צר במעון ודווא בירתה' :
 (לג) ואיש

יְהִי זָקֵן בְּבֵיתָהּ כָּל־הַיָּמִים :
 (לג) וְאִישׁ לֹא־אֶכְרִית לָהּ מֵעַם
 מִזִּבְחֵי לְכַלּוֹת אֶת־עֵינֶיהָ וְלֹא־דֹיֵב
 אֶת־גַּפְשָׁהּ וְכָל־מַרְבִּית בֵּיתָהּ
 יָמוּתוּ אֲנָשִׁים : (לד) וְזֶה־לָּהּ
 הָאוֹת אֲשֶׁר יָבֹא אֶל־שְׁנֵי בָנֶיהָ
 אֶל־חֶפְנִי וּפִינָהֶם בַּיּוֹם אֶחָד
 יָמוּתוּ שְׁנֵיהֶם : (לה) וְהַקְּמַתִּי
 לִי כִּי־הֵן נֶאֱמָן בְּאִשֶׁר בְּלִבִּי
 וּבְגַפְשֵׁי יַעֲשֶׂה וּבְנִיתִי לוֹ בֵּית
 נֶאֱמָן

געניסן ווירד . קיין בעיאהרטר זאלל
 צוואר מעהר אין דיינעס הויזע זיין ;
 (לג) אבר דיר אללעם פאן מיינעם
 אלטארע הינוועגטילגן ווערדע איד ניכט ,
 צום שמאכטן דיינער אויגן , אונד פרא
 דרוס דיינער זעעלע ; נור זאלל אללער
 צנוואכס דיינעס הויזעס , אין מעגליכ
 יאהרן שטערבן . (לד) אונד פאלגענדס
 דיהנע דיר צום צייכן , וואס נעמליך
 דיינע ביידע זעהנע , חפני אונד פנחס
 טרעפן ווירד . אן איינעם טאגע ווערדן
 זיא ביידע שטערבן . (לה) איד אבר
 ווילל מיר איינן טרייען פריסטר בשטעלן ,
 דער נאך מיינעם זין , נאך מיינעם וויללן
 האנדעלן זאלל , דעם ווילל איד איין
 בלוי

רשי

באור

גפנו ואיש תחת תחתו כל ימי שלמה :
 ולא יהיה זקן בביתך . מדה כנגד מדה
 אתם אכלתם קדשים לפני זמן בטרם
 יקטירון את החלב אף אתם תמותון
 בלא זמן : (לג) ולחדיב . כמו
 ולדאיב : ימותו אנשים . בחורים . אינו
 דומה חבלו של בחור לחבלו של תיטוק :
 (לד) וזה לך האות . שיתקיים הדבר
 ביום אחד ימותו שני בניך והיא תהיה
 לך אות שיתקיים כל הפורענו' שנאמר
 לך והבטת נר מעון וכל מרבית ביתך
 ימותו אנשים : (לה) כהן נאמן .
 הוא

חור ואמר זאת אחר שנאמר כבר בס' הקודם ,
 לחבר אליו הפ' הבא , ולומר , לא אמרתי
 אלא שלא יהי' זקן בביתך , אבל להכרית לך
 כל איש מעם מזבחי , זאת לא אעשה , לכולת
 עיניך . ולשון כליון עינים פירש' בס' ויקרא
 (כ"ו י"ז) שהוא תאווה שאיכנה בזה ותומלת
 ממושכה . ואמר בעבור זאת לא אכרות לך
 איש ממזבחי , למען יהיו רואים ומתאווים
 לריק אל הטוב אשר ייטב את זולתם . ולא דויב
 וגו' , להיותך מצער ראותך כהנים אחרים
 כתוכים על ראשך , ואתה תסתיהם , בהפך
 ממה שהי' לפנים . (לד) וזה לך האות
 גו' , כלומר אשר יבוא אל שני בניך , יהי'
 האות שיבוא עליך גם כל הרעות האלה .
 (לה) בירת נאמן , משפחה קיימת ,
 מנחמה

מכלל יופי

(לג) ואיש לא אכרית לך , כענין שאמר דוד אל הדרגם פן ישכחו עמי כו' כי זהו
 העונש הגדול שיחיו ויראו ברעתם כשאלת מרע'ה הרגני נא הרוג ואל אראה ברעתי ,
 ולא דויב , ענינו ולדאיב , והוא הפוך מן דאבון נפש מרבי' , שם , ענין גדול , אנשי' אחר
 שאמר מהיות זקן ידענו כי רוצה לומר אנשים בחורים , ומענינו תבין
 חסרונו : (לה) כאשר בלבבי כו' , פי' שיעשה כל אשר ברצוני , וכן תרגם יונתן די
 בממרי

בלויבענדעס דהויז ערריכטן , דאס ער
 עויג וואנדלע פאר מיינעם געזאלבטן .
 (לו) ווער אלסראן פאן דיינר פאמיליע
 איבריג בלייבט , ווירד קאמטן , ויך
 פאר איהם נידר ווערפן , אום איין גרה
 זילכרס , יא אום איין שטיק בראדס ,
 אונד ביטן . א לאס מיך צו אירגענד
 איינער פריסטרליכען פערריכטונג
 געלאנגן ! דאס איך דאך בראד צו עסן
 האבע .

ג (א) דער יונגע שמואל דיהנטע
 אלזי פאר דעם עוויגען , אונטע
 עלי'ס אויפויכט . אום דיוע צייט ווארן
 געטריכע אויסשפריכע זעלטן , דאז
 וויזואנגן וואר ניכט אויסגעברייטעט .
 (ב) אונד אום דיוע צייט ,

נאמן והתהלך לפני משיחי כל-
 הימים : (לו) והיה כל-הנותר
 בביתה יבוא להשתחות לו
 לאגורת כסף וככר לחם ואמר
 ספחני נא אל-אחת הכהנות
 לאכל פת לחם :

ג (א) והנער שמואל משרת
 את-יהוה לפני עלי ודבר
 יהוה היה יקר בימים ההם אין
 חזון נפרץ : (כ) ויהי ביום
 ההוא

אלס עלי , איינסט

באור

רשי

מוזאה כהנים גדולים להתהלך לפני משיחי
 כל הימים . (לו) לאגורת כסף , המלה
 לדעת כל המפרשים מן עשרים גרה השקל ,
 והאל"ף נוסף , ושמוש הל"מ דבמקו' בעבור .
 ספחני , ענינו חזר ודבוק .

ג (א) משרת , חזר ואמר זה אשר שאל
 כנר , לפי שיקר זה
 הספר לספר תולדות שמואל (ר"ל מיי"ו כל
 ימי חייו) וכיון שהפסיק בענינים אחרים ,
 אמר כאן נחזור לענינינו . אין חזון נפרץ ,
 משון ופרצת ימה וקדמה , כלומר אין חזון
 נמצא לאנשים רבים , עד שאל שמואל והקים

הוא לדוק : (לו) לאגור' כסף . בשביל
 להשתכר מעה כסף . לאגור' כסף .
 ממשקלו' עשרים גרה הוא : ספחני .
 אספני :

ג (א) היה יקר . היה מועבדן
 יקר רוח איש תבונה מנוע דברים
 אדם מצין . אין חזון נפרץ . לית נבואה
 גליא : נפרץ . לשון ופרצת ימה וקדמה :
 (ג) ושמואל

בתי מדרשות לגדל נערי בני ישראל , להיותם ראויים שיסבן עליהם רוח ה', כמו שאכתוב
 מזה להלן אי"ה . (ב) ביום ההוא , הלילה בכלל היים (רד"ק) . הנה סגור שאלת יום
 כאן בא על זמן היות השמש על הארץ . וכן נדחק הרלב"ג ומהר"א לפרש על איזה יום
 כוון הכתוב , והסכימו שעל יום בוא איש אלהים אל עלי כוון . ובאמת אין צורך לכל זה , כי
 ידענו

מכלל יופי

בממרי וברעותי יעביד : (לו) לאגורה כו' , ויש מפרשים אותו מתרגום שכר אגרא ,
 וככר לחם , פי' כתרגומו פתא דלחמא , כלומר חתיכת לחם , אל אתה הכהנות ,
 אל אחת ממשמרות הכהנים , וכן תרגם יונהן מניני כען לחדא מטטרת כהניא :
 ג (א) נפרץ , בתרגומו , לית נבואה גליא : (ב) החלו כהות כו' , וענינו
 הקמוט